

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

เมื่อเกิดอุบัติเหตุจะมีบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปที่สถานที่เกิดเหตุ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยกู้ภัยและหน่วยกู้ชีพ หน่วยงานทาง เจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงผู้พบเห็นเหตุการณ์และผู้สนใจทั่วไป เป็นต้น บุคคลหรือหน่วยดังกล่าวต่างมีภารกิจเร่งด่วนเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ได้แก่ :

ตำรวจจราจร - ควบคุมสถานการณ์ อำนวยความสะดวกการจราจร

พนักงานสอบสวน - เข้าไปทำการสืบสวนเพื่อหาผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมาย

หน่วยกู้ภัย - ช่วยผู้ประสบเหตุ คือ ผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิต นำส่งโรงพยาบาล

โรงพยาบาลและเจ้าหน้าที่ - ทำการปฐมพยาบาล และนำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาล

โรงพยาบาลและเจ้าหน้าที่ - รักษาผู้ป่วย และชันสูตรผู้เสียชีวิต

บริษัทประกันภัย - เก็บข้อมูลเพื่อจัดการการด้านประกันภัยของผู้เอาประกัน

หน่วยงานทาง - ตรวจสอบความเสียหายต่อทรัพย์สินราชการ ทำการซ่อมหรือปรับปรุงสภาพถนนให้เป็นปกติ

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานรัฐ เช่น สำนักงานขนส่งจังหวัด หน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น ที่จะเข้าไปหาข้อมูลเพื่อรายงานอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงานต้นสังกัด

การจัดการกับอุบัติเหตุเป็นงานที่ต้องกระทำอย่างเร่งด่วนตามภารกิจของหน่วย การรวบรวมข้อมูลก็จำกัดตามภารกิจ ยังไม่มีหน่วยงานใดที่ทำการสืบค้นในเชิงลึกว่าอุบัติเหตุรายนั้นเกิดขึ้นอย่างไรและทำไมถึงเกิด และจะป้องกันมิให้อุบัติเหตุนั้นๆ เกิดซ้ำอย่างไร นอกจากนั้นหลังจากการสืบสวนอุบัติเหตุ(เชิงลึก) บ่อยครั้งพบว่า สาเหตุที่แท้จริงนั้นต่างไปจากสาเหตุสันนิษฐานเบื้องต้นของอุบัติเหตุ

สถิติอุบัติเหตุจากการขนส่งและจราจรในประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอุบัติเหตุทางถนน ปัจจัยหลักของการเกิดอุบัติเหตุทางถนนนั้นประกอบไปด้วย คน รถ ถนนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งสามปัจจัยนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวพันแบบลูกโซ่ แม้ปัจจัยด้านคนจะเป็นปัจจัยหลักของการเกิดอุบัติเหตุ แต่ปัจจัยด้านรถและถนนก็มีส่วนร่วมในอุบัติเหตุมากเช่นกัน การทำความเข้าใจถึงสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการขนส่งและจราจร โดยเฉพาะอุบัติเหตุทางถนนนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลในเชิงลึกของการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุได้อย่างถูกต้อง และพัฒนาหาแนวทางป้องกันอุบัติเหตุได้อย่างตรงจุด ดังนั้น การเก็บข้อมูลจำเป็นที่จะต้องมียุทธวิธีที่ชัดเจน มีระบบฐานข้อมูล (Database) การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานง่ายต่อ

การนำไปใช้ และมีข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับลักษณะของการเกิดอุบัติเหตุอย่างละเอียด ได้แก่ ข้อมูลก่อนการเกิดอุบัติเหตุ (Pre-crash Data) ข้อมูลอุบัติเหตุ (Crash Data) และข้อมูลหลังการเกิดอุบัติเหตุ (Post-crash Data) โดยพิจารณาถึงปัจจัยทุกด้านในการเกิดอุบัติเหตุทางถนน ได้แก่ คน รถ ถนนและสิ่งแวดล้อม การที่จะได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้มา ทำการวิเคราะห์หาสาเหตุหรือปัจจัยที่เสริมให้เกิดอุบัติเหตุ ปัจจัยที่เสริมความรุนแรงของอุบัติเหตุ และหาแนวทางการแก้ไขทั้งระยะสั้นและระยะยาว จำเป็นจะต้องมีหน่วยสืบสวนอุบัติเหตุ ที่มีความเป็นอิสระ นอกเหนือจากการปฏิบัติงานในที่เกิดเหตุของหน่วยงานปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุรุนแรงซ้ำอีก ผลการสืบสวนอุบัติเหตุรุนแรงแม้เพียงกรณีเดียวหรือเพียง 2-3 กรณีก็สามารถแนะนำมาตรการป้องกันและการปฏิบัติการแก้ไขอุบัติเหตุได้แล้ว (Expert Group in Accidents in Transport Sector, EU, 2006)

1.2 นิยามศัพท์

(1) การสืบสวนเชิงลึกอุบัติเหตุจากการชนส่งและจราจร

การสืบสวนเชิงลึกอุบัติเหตุจากการชนส่งและจราจร คือการตรวจสอบขององค์ประกอบทั้งหมดที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ ทั้งทางด้านคน (คนขับรถ ผู้โดยสาร คนเดินเท้า) รถ และสภาพแวดล้อม(ถนน) เพื่ออธิบายลำดับของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีพื้นฐานจากข้อมูลที่เป็นจริง (River, 1995) ทั้งนี้ไม่ได้เน้นการสืบสวนว่าฝ่ายใดเป็นผู้กระทำผิดแต่ต้องการหาข้อสรุปของสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อนำไปสู่การหาวิธีรับมือและป้องกันไม่ให้อุบัติเหตุเช่นเดียวกันนั้นเกิดซ้ำอีก

(2) ทีมสืบสวนอุบัติเหตุ

คณะบุคคลจากสหวิทยาการที่ร่วมทำการสืบสวนหาสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านความปลอดภัยทางถนน ผู้เชี่ยวชาญด้านยานยนต์ วิศวกรโยธา และแพทย์หรือพยาบาล หรือนักจิตวิทยา เป็นต้น ภายใต้อำนาจรับผิดชอบของหัวหน้าทีมสืบสวน ในการเขียนคู่มือการสืบสวนอุบัติเหตุฉบับนี้จะสมมติว่าการควบคุมและอำนวยความสะดวกแก่การจราจรและการจัดการกับคดีอุบัติเหตุ การจัดการกู้ภัย การรักษาพยาบาล และการปรับสภาพถนนให้เรียบร้อยให้สามารถเปิดการจราจรได้เป็นปกติ ไม่อยู่ในหน้าที่โดยตรงของทีมสืบสวนอุบัติเหตุ แต่ยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง